

Námsætlan
Evnafrøði
10. floksstig

Galdandi frá 1. august 2026

Viðmerkingar

- Partar av innihaldinum í áður galdandi námsætlanum eru fluttir í stöðisnámsætlanina og aðrir partar í tilhoyrandi leiðbeiningar.

Tilhoyrandi skjöl

- Stöðisnámsætlan
- Leiðbeining – evnafrøði 10. floksstig

1. Samleiki

Alt lívrinnið og eisini alt tað ólívrinna, vit menniskju hava og vilja hava, er gjørt av evnum, sum kunnu verða umgjørð við evnafrøðiligum reaktiónum. Evnafrøðingurin kannar og greinar eginleikar hjá evnum og fortreytirnar fyri, at hesi kunnu verða umgjørð.

Fatan av evnafrøðiligari vitan og hugtøkum mennist gjøgnum samspælið millum eygleiðingar og royndir øðrumegin og ástøði og modell hinumegin. Henda sínámillum ávirkan er týðningarmikil fyri undirvísingina í evnafrøði.

Sum vísindagrein hevur evnafrøðin týðandi leiklut, serliga tá ið talan er um at skilja og at skapa framburð í sambandi við t.d. biotøkni, nanotøkni, nýggj sløg av tilfari, heilivág og matvøruframleiðslu. Evnafrøðilig gransking hevur tí avgerandi leiklut í tilveruni hjá einstaka menniskjanum og harumframt í tí tøkniliga og búskaparliga framburðinum í samfelagnum. Evnafrøðilig gransking hevur eisini stóran týðning í sambandi við, at ætlanir um burðardyggan framburð bera á mál.

2. Endamál

Undirvísingin í evnafrøði hevur til endamáls, at næmingarnir:

- menna síni evni at nýta forvitni, seta spurningar, kanna og eygleiða og á tann hátt fáa hug til at læra meira
- ognu sær grundleggjandi náttúrufakligar førleikar sum empiriførleikar, modelleringsførleikar og førleikar at miðla
- fáa innlit í háttaløg og hugtøk í evnafrøði
- fáa kunnleika til týðandi evnafrøðilig evni og eginleikar teirra
- duga at fara granskandi og ábyrgdarfult fram í sambandi við evnafrøði bæði í gerandisdegi og í starvsstovu
- duga at seta evnafrøði í samband við gerandisdagin
- kenna samfelagsliga, tøkniliga og umhvørvisliga týðningin, evnafrøðin hevur, bæði í dag og søguliga.

3. Kjarnaøki

10. floksstig – kjarnaøki

Lærugreinin evnafrøði á 10. floksstigi hefur trý ymisk kjarnaøki. Økini umskarast og virka fyri ein stóran part saman í undirvísingini.

- Evnabygnaður
- Kunnleiki til evni
- Evnafrøðiligar reaktiónir

Evnabygnaður

Kjarnaøkið *evnabygnaður* snýr seg um byggisteinarnar í øllum evnum. Í undirvísingini verður m.a. komið inn á:

- atombygnaðin
- grundeivnaskipanina
- metal og ikki-metal
- mýl
- jonir
- navngeving.

Kunnleiki til evni

Kjarnaøkið *kunnleiki til evni* snýr seg um, hvussu ymisk evni eru uppbygd, hvørjar eginleikar tey hava, og hvussu tey verða brúkt og koma fyri í náttúru og samfelagi. Í undirvísingini verður m.a. komið inn á:

- sterkar sýrur og basur sum streymleiðandi evni
- evnafrøðiligar ringrásir í náttúruni
- karbonhydrid.

Evnafrøðiligar reaktiónir

Kjarnaøkið *evnafrøðiligar reaktiónir* vísir til tær evnafrøðiligu tilgongdirnar, har evni verða umgjørd til nýggj evni. Í undirvísingini verður m.a. komið inn á:

- sýrur, basur og sølt
- evnafrøði í gerandisdegnum
- evnafrøðiligan ídnað, t.d. framleidd taðingarevni, oljuúrdráttir og vaskievni.

4. Faklig førleikamál

Í fólkaskúlanum hefur lærugreinin evnafrøði endalig mál fyri 10. flokksstigi.

10. flokksstigi – faklig førleikamál

Málið við undirvísingini er, at næmingurin við støði í ymsu kjarnaøkjunum dugir:

- at nýta evnafrøðilig hugtøk og modell, tá ið greitt verður frá fakligum spurningum viðvíkjandi evnafrøði
- at arbeiða við og gera royndir, bæði í starvsstovu og aðrastaðni, við støði í náttúruvísindaligum hugsanarhátti
- at leita fram, velja út og nýta viðkomandi evnafrøðiligar upplýsingar úr ymsum keldum
- at skráseta og viðgera dátur og eygleiðingar, og greiða frá royndum, bæði munnliga og skrivliga
- at greiða frá, hvussu evnafrøðilig fyrbrigdi síggjast og verða nýtt í gerandishøpi og samfelagshøpi
- at handfara kemikaliur og útgerð í starvsstovu og heima við hús á skynsaman hátt.

5. Próvtøka

Næmingarnir fara til endaliga próvtøku á 10. flokksstigi í fólkaskúlanum.

10. flokksstigi – próvtøka

Próvtøkuhættir á 10. flokksstigi

Hildin verður ein munnlig próvtøka.

Lærarin tekur støðu til, hvønn av hesum báðum próvtøkuháttum, hann/hon ynskir at nýta. Tann próvtøkuháttur, ið valdur er, er felags fyri allar næmingar í sama flokki/bólki:

Munnlig próvtøka á 10. flokksstigi

Próvtøkuháttur A

Próvhoyringin varir 20 minuttir, íroknað próvdøming. Fyrirreikingartíðin er 20 minuttir, íroknað útflýggjan av tilfari og leiðbeining.

Munnliga próvtøkan byggir á ein próvtøkuspurning, sum fevnr bæði um ástøði og royndararbeiði ella annað empiriskt arbeiði úr undirvísingini, ið eru fakliga knýtt hvørt at øðrum. Próvtøkuspurningarnir verða settir við støði í kjarnaøkjunum. Próvhoyringin er ein faklig samrøða millum próvtakaran og próvhoyraran, og tekur samtalan støði í framløgu próvtakarans av tilfari og próvtøkuspurningi, sum próvtakarinn hevur arbeitt við í fyrreikingartíðini.

Í fyrreikingini kann próvtakarinn brúka alt tilfar frá undirvísingini. Undir próvhoyringini kann próvtakarinn einans brúka notur, sum hann/hon hevur gjørt í fyrreikingartíðini, próvtøkuspurningin og møguliga útgerð til royndararbeiði.

Undir próvhoyringini kann næmingurin taka uppí áðurgjörðar royndir og skjalfestingar, eins og aðrir partar av tí uppgivna setninginum kunnu verða tiknir við. Próvtakarinn skal fáa høvi at sýna vitan sína og heildarfatan av teim uppgivnu evnunum, og í hvønn mun hann/hon er førur fyri at gera eina fakliga niðurstøðu av einum evnafrøðiligum evni.

Tilfarið, ið er grundarlag undir munnligu próvtøkuni, skal í sínari heild síggja til, at øll faklig mál í lærugreinini eru umboðað. Próvtøkuspurningurin verður útflyggjaður við lutakasti, tá ið próvtøkan byrjar.

Próvtøkuháttur B

Próvhoyringin varir umleið 1½ tíma, íroknað útflyggjan av tilfari, leiðbeining og próvdøming.

Próvhoyringin tekur støði í evnafrøðiligum próvtøkuspurningi, sum próvtakararnir í bólum við 2-3 í hvørjum svara við verkligari roynd og samrøðu. Próvtakararnir verða dømdir einsæris. Í teimum førum tað verður mettt skynsamast, kunnu próvtakarar fara upp einsæris.

Saman við próvtøkuspurninginum kunnu verða útflyggjað fylgiskjøl, sum seta spurningin í frásjón. Próvtakararnir skulu hava atgongd til viðkomandi tól undir próvhoyringini, og loyvt er at nýta alt tilfar frá undirvísingini. Próvhoyrarin tosar við próvtakararnar um verkligu royndina og tilhoyrandi ástøði, meðan arbeitt verður við givna próvtøkuspurningi. Próvtakararnir hava ikki loyvi at samskipta við onnur enn próvhoyraran, próvdómaran og sín egnu ból, ímeðan próvtøkan fer fram.

Tilfarið, ið er grundarlag undir munnligu próvtøkuni, skal í sínari heild síggja til, at øll faklig mál í lærugreinini eru umboðað. Próvtøkuspurningurin verður útflyggjaður við lutakasti, tá ið próvtøkan byrjar.

Dømingargrundarlag

Í dømingini verður dentur lagdur á, í hvønn mun próvtakarinn lýkur faklig mál, sum eru sett í lærugreinini. Dentur verður serliga lagdur á evni próvtakarans at:

- orða seg neyvt og greitt og at nýta fakligu hugtøkini í lærugreinini
- nýta vitan og háttaløg í lærugreinini til at lýsa einføld evnafrøðilig greiðsluevni

-
- greiða frá samanhanginum millum royndararbeiði og tilhoyrandi ástøði
 - taka givin fylgiskjöl og onnur týðandi evnafrøðilig evni við í fakligu samrøðuna
 - seta sína fakligu vitan í frásjón.

Givið verður eitt próvtal við støði í einari heildarmeting av samlaða avriki próvtakarans.